

Article: Apunts turístics del Pla de Santa Maria

No us perdeu: l'església romànica de Sant Ramon, una de les joies de la comarca; el conjunt de La Fàbrica, amb el Centre d'Interpretació del Tèxtil i el Museu Agrícola; la Ruta de la Capona, un excel·lent compendi de natura i pedra seca; el carrer Major, i l'espaiosa Església de Santa Maria, un dels edificis barrocs més bells de la comarca.

El Pla acull un dels monuments més emblemàtics del romànic català: l'**Església de Sant Ramon de Penyafort** (BCIN), un temple exquisit del segle XIII que conserva una portalada escultòrica i uns capitells de primer ordre. A l'interior hi ha un **orgue construït l'any 1876** pels germans Gheude per a l'església del Petit Séminaire de Basse-Wavre, a Bèlgica. Als anys vuitanta del segle XX, l'amistat de l'aleshores rector del Pla de Santa Maria, mossèn Joan Magí, amb l'orguener belga Wilfried Praet va propiciar la compra de l'instrument per traslladar-lo al Pla, sens dubte una bona aportació al patrimoni cultural del poble.

L'actual indústria del Pla de Santa Maria juga un paper important a la comarca, però aquest paper va ser clau quan, ara fa cent anys, en l'època de la Mancomunitat, s'hi ubicà una fàbrica tèxtil que va donar feina a tot el poble i a part de la comarca. Avui, reconvertida en **Centre d'Interpretació del Tèxtil**, acull uns antics telers, únics a Catalunya Nova, que es poden veure en funcionament. Al complex també hi ha el **Museu Agrícola**, amb una bona col·lecció de carruatges i eines del camp, i amb un incipient Museu del Morter. L'entorn de **La Fàbrica** destaca per la bassa, de més de 5.000 m², on es pot fer un passeig en barca, i pels jardins espaiosos i les antigues edificacions fabrils. Tot plegat conforma un dels equipaments més notables de l'Alt Camp.

D'entre les nombroses activitats a la natura del Camp de Tarragona, **la Ruta de la Capona**, amb un dels conjunts més nombrosos de **construccions de pedra seca**, és una de les més recomanables. En un recorregut de poc més d'una hora es poden veure mostres representatives de l'art de la pedra seca: barraques, cossiols, arneres i marges, entre altres construccions. La ruta està senyalitzada i, des del novembre del 2018, forma part de la catalogació del **Patrimoni de la Humanitat** (UNESCO) per a la pedra seca.

A la partida dels Carpis, a tocar d'una font, hi trobareu una **ermita, també de Sant Ramon**, amb unes magnífiques vistes de cent vuitanta graus al Penedès i al Camp de Tarragona.

Al centre de l'antiga vila medieval hi ha el carrer Major, amb unes quantes cases, dites nobles, amb **esgrafiats destacables**, com les de la família Rubinat, Llobereta o Mitger. A mig carrer, a la plaça de l'Església, no us oblideu de visitar el **temple de Santa Maria**, un dels més bells exemplars barrocs de la comarca, al qual li manca un segon campanar, imatge i emblema actual de l'escut de la vila.

La Fàbrica

L'antiga **fàbrica de teixits, Martí, Llopart i Trenchs**, es troba en ple nucli urbà, en un recinte tancat de 41.650 m², on trobem un conjunt de 16 naus, de les quals 12 formen una coberta amb dents de serra, – tipologia *sheed*–, a un sol vessant que es recolzen sobre una retícula de pilars de fosa sustentats per encavallades de fusta.

A més d'estar catalogada com a bé cultural d'interès local (BCIL), té un gran valor arquitectònic com a exponent de la història industrial de Catalunya i l'Alt Camp. Figura en l'inventari d'elements de patrimoni industrial elaborat pel **Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya** i és pendent de ser inclòs en la **Xarxa XATIC**. Destaca una **basa de notables dimensions (5.919 m²)** que nodria d'aigua a la indústria tèxtil, així com la xemeneia de vapor que forma part del perfil de la vila.

La fàbrica és un complex industrial de grans dimensions, que engloba la fàbrica, la xemeneia, la casa de l'amo i el director, la bassa, les cases obreres i els terrenys adjacents. La fàbrica tèxtil va ser fundada al Pla l'any 1916 i inaugurada oficialment el 26 de març de 1917. En destaquen els elements modernistes i la bassa, de grans dimensions, així com la construcció en planta baixa amb les diferents naus. Al darrere de la factoria, es construïren quaranta cases destinades a donar estada als obrers, conformant la colònia Vista Alegre. La casa colonial que ocupava el director es calcula que fou construïda el 1929, és d'estil modernista i consta de planta baixa, primer pis i golfes, tot separat per una escalinata central.

La singularitat de l'espai ens situen en un projecte únic al territori, capaç de generar les sinergies a diferents nivells, tant públic com privat, tot revalorant un patrimoni cultural, llegat històric de tots els qui van fer possible la revolució industrial. El complex, juntament amb la colònia de Vista Alegre, esdevé un patrimoni etnològic d'elevada exclusivitat al Camp de Tarragona.

D'altra banda, tot i que la presència de la indústria tèxtil ha estat notable a altres zones de Catalunya, no ha estat així a la Catalunya Meridional. D'aquí l'excel·lència de la proposta. El centre d'interpretació faria visible la diversitat laboral i humana que articulava el projecte febril de l'envergadura de l'antiga fàbrica Martí, Llopart i Trenchs, descobrir els lligams entre arquitectura i industrialització, valorar la seva vertebració amb l'entorn natural, comprendre la importància del Pla de Santa Maria al llarg dels temps en un seguit d'experiències que ens permeten viatjar en el temps cercant les arrels de la nostra identitat cultural i social.

Tanmateix, la motivació per dur a terme la museïtzació i posterior obertura del centre d'interpretació sorgeix a partir de la posada en marxa de diverses actuacions que s'han executat en aquest recinte i que han posat en relleu la potencialitat d'aquest recurs (enjardinament, el bar restaurant, circuit de salut, el museu agrícola...) que encoratgen a seguir obrint i rehabilitant un espai únic i referent en patrimoni industrial en la Catalunya meridional.

El projecte Alt Camp: història i patrimoni, les arrels d'una terra, inclou un conjunt d'actuacions impulsades per vuit municipis sota el paraigua del Consell Comarcal de l'Alt Camp amb cofinançament dels fons estructurals de la Unió Europea (FEDER) eix 6, tram local i el Pla Territorial de Foment del Turisme de la Direcció General de Turisme. L'import d'adjudicació de les obres a la Fàbrica del Pla de Santa Maria és de 218.361,29 € (IVA inclòs).